

PANEVĖŽIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Savivaldybės biudžetinė įstaiga, Beržų g. 50, LT-36145 Panevėžys, tel. (8 45) 43 30 93

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 301845541.

Biuro duomenys: el.p. vsb@panrs.lt

PANEVĖŽIO RAJONO APLINKOS STEBĖSENA 2010

Panevėžys, 2011

FIZINĖ APLINKA

Mokslinė literatūra teigia, kad net 20 proc. žmonių sveikata priklauso nuo aplinkos. Tarp aplinkos taršos ir žmogaus sveikatos yra tiesioginis ryšys. Kenksmingi aplinkos veiksniai yra ypač pavojingi vaikams bei sergantiems lėtinėmis ligomis suaugusiems žmonėms, teršiančios medžiagos yra daugiau ar mažiau toksiškos gyviems organizmams. Aplinkos kokybę lemia transporto intensyvumas ir jo keliamo tarša, pramonės ir energetikos įmonės, žemės ūkio, turizmo veikla, atliekos ir jų tvarkymas.

Pastarajame dešimtmetyje Europos šalyse ypatingas dėmesys skiriamas aplinkos kokybės ir kenksmingų aplinkos veiksnių įtaka žmonių sveikatai. Ypač reikšmingomis gamtos analitėmis tapo: oras, vanduo, klimatas. Kuriamos strategijos bei stebėsenos programos, siekiant užtikrinti optimalų balansą tarp aplinkos ir žmogaus. Būdamas sąmoningas žmogus gali pasirinkti sveiką gyvenimo būdą, bet neretai negali pasirinkti sveikos aplinkos.

Vykdamas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2009-2011 metų programą, visuomenės sveikatos biuras renka rodiklius (oro, vandens, maudyklų), juos kaupia, sistemina, analizuoja bei pateikia visuomenei susipažinti su jais.

1 lentelė. Panevėžio rajono poilsio zonų, neįtrauktų į stebėsenos programą, vandens kokybės rezultatų atitikimas HN 92:2007 reikalavimams

2008 m.		2009 m.		2010 m.	
Bandinio ėmimo data	Mikrobiologiniai parametrai	Bandinio ėmimo data	Mikrobiologiniai parametrai	Bandinio ėmimo data	Mikrobiologiniai parametrai
<i>Juodos upė ties Kerava</i>					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-06-15	atitiko
		2009-07-02	atitiko	2010-07-13	atitiko
		2009-07-21	atitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-08-03	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-08-18	atitiko		
Panevėžio sen. Pajstrio tvenkinys					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-26	atitiko
2008-07-02	atitiko	2009-07-02	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-07-21	atitiko		
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Panevėžio sen. Nevėžio upė ties Krekenava					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-07-13	atitiko

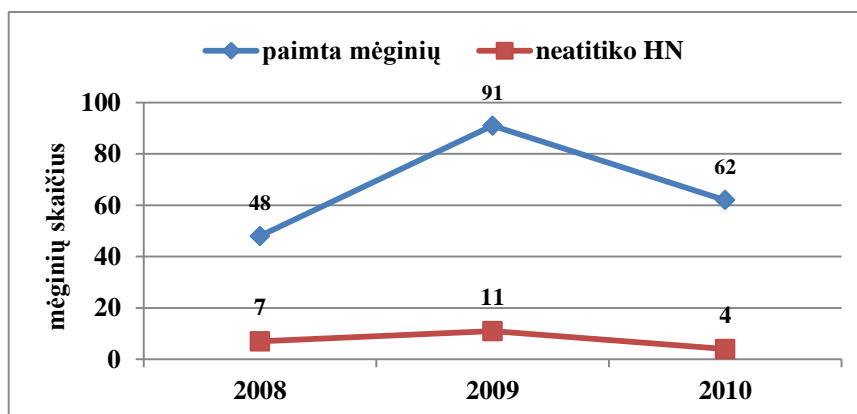
2008-06-16	neatitiko	2009-06-16	neatitiko	2010-07-26	atitiko
Upytės sen. Ėriškių tvenkinys					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	atitiko	2009-07-02	atitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Upytės sen. Upytės tvenkinys					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	atitiko	2009-07-02	atitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Smilgių sen. Smilgių miestelio tvenkinys					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	neatitiko	2009-07-02	neatitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Vadoklių sen. Juodžio ežeras už Mikėnų gyvenvietės					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	neatitiko	2009-07-02	neatitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Raguvos sen. Šilų karjeras					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	atitiko	2009-07-02	atitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Karsakiškio sen. Lėvuo ties Paliūniškiu					

2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	atitiko	2009-07-02	atitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	neatitiko	2010-08-18	neatitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Naujamiesčio sen. Sanžila ties Berčiūnais					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	neatitiko	2009-07-02	neatitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	neatitiko	2010-08-18	neatitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Ramygalos sen. Šambalioniškių tvenkinys					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	neatitiko	2009-07-02	neatitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	atitiko	2010-08-18	atitiko
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Miežiškių sen. Nevėžio upė ties Nevėžio gyv.					
2008-05-21	atitiko	2009-05-21	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-06-15	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-13	atitiko
2008-07-02	neatitiko	2009-07-02	neatitiko	2010-07-26	atitiko
		2009-07-21	neatitiko		
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko	2010-08-18	neatitiko
Velžio sen. Juodos užtvanka					
2008-06-02	atitiko	2009-06-02	atitiko	2010-05-18	atitiko
2008-06-16	atitiko	2009-06-16	atitiko	2010-07-26	atitiko
2008-07-02	atitiko	2009-07-02	atitiko		
		2009-07-21	atitiko		
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		
Krekenavos sen. Nevėžio upė ties Krekenava					
2008-07-02	neatitiko	2009-05-21	atitiko	2010-06-15	atitiko
		2009-06-02	atitiko	2010-07-13	atitiko
		2009-06-16	neatitiko	2010-07-26	atitiko

		2009-07-02	neatitiko	2010-08-18	neatitiko
		2009-07-21	atitiko		
		2009-08-03	atitiko		
		2009-08-18	atitiko		

Šaltinis: Higienos institutas

Iš 1 lentelėje ir 1 paveiksle pateiktų duomenų matome, kad maudyklų vandens mėginiai buvo imami gegužės – rugpjūčio mėnesiais. 2008 metais buvo paimti 48 mėginiai, iš jų 7 (14,6 proc.) neatitiko HN 92:2007 reikalavimų. 2009 metais buvo paimta 91 mėginys, 11 (12,1 proc.) – neatitiko, o 2010 metais paimta 62 vandens mėginiai, iš kurių 4 (6,5 proc.) neatitiko HN reikalavimų.

1 pav. Panevėžio rajono maudyklų vandens kokybės rezultatų atitikimas HN 92:2007 reikalavimams

2 lentelė. Panevėžio rajono sav. gyventojų, kuriems vanduo tiekiamas centralizuotai ir kurių nuotekos tvarkomos pagal teisės aktų reikalavimus, dalis

Rodikliai	2008 m.			2009 m.			2010 m.		
	UAB „Aukštaitijos vandenys“	UAB „Krekenavos komunalinis ūkis“	VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“	UAB „Aukštaitijos vandenys“	UAB „Krekenavos komunalinis ūkis“	VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“	UAB „Aukštaitijos vandenys“	UAB „Krekenavos komunalinis ūkis“	VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“
1. Gyventojų, kuriems centralizuotai tiekiamas geriamasis vanduo, skaičius	7031	2062	6820	8561	2066	8080	8835	2295	8435
Viso	15913			18707			19565		
Gyventojų dalis, proc.	37 proc.			44 proc.			46 proc.		
2. Gyventojų, kurių nuotekos tvarkomos pagal teisės aktų reikalavimus, skaičius	7751	1369	4420	9061	1364	4730	10030	1592	4674
Viso	13540			15155			16296		

Gyventojų dalis, proc.	32 proc.	35 proc.	38 proc.

Šaltinis: UAB „Aukštaitijos vandenys“, UAB „Krekenavos komunalinis ūkis“, VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“

2 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad 2010 metais 46 proc. (19565 gyv.) Panevėžio rajono gyventojų vanduo buvo tiekiamas centralizuotai, o 38 proc. (16296 gyv.) gyventojų nuotekos tvarkomos pagal teisės aktų reikalavimus. Nuo 2008 m. centralizuotai vanduo tiekiamas 9 proc. daugiau, o gyventojų nuotekos tvarkomos pagal teisės aktų reikalavimus 6 proc. daugiau gyventojų.

2009 metais Panevėžio rajono geriamojo vandens tiekėjai ištyrė: 174 (iš jų 1-as teigiamas) žarninės lazdelės (E. Coli), 77 (iš jų 2 teigiami) žarninių enterokokų mėginius; 50 mėginių nitritams ir 56 mėginius nitratams – šie rodikliai pagal geriamojo vandens tiekėjų metinių statistinių ataskaitų duomenis atitiko HN 24:2004 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“. 2010 metais Panevėžio rajono geriamojo vandens tiekėjai ištyrė: 149 mėginius žarninei lazdelei (E. Coli), 66 (iš jų 1-as mėginys buvo teigiamas, tačiau atlikus pakartotinį tyrimą žarninių enterokokų nebuvo rasta) žarninių enterokokų mėginius; 51 mėginį nitritams ir 51 mėginį nitratams – šie rodikliai pagal geriamojo vandens tiekėjų metinių statistinių ataskaitų duomenis atitiko HN 24:2004 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ (Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Panevėžio valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenys).

3 lentelė. Šachtinių šulinių vandens, kurį vartoja nėščiosios ir kūdikiai iki 6 mėnesių, kokybė

Rodikliai	2008 m.			2009 m.			2010 m.		
	Šachtinių šulinių skaičius	Mikrobiologiskai ištirti	Chemiškai ištirti	Šachtinių šulinių skaičius	Mikrobiologiskai ištirti	Chemiškai ištirti	Šachtinių šulinių skaičius	Mikrobiologiskai ištirti	Chemiškai ištirti
	140	134	151	153	153	153	119	119	112
Iš jų atitiko HN	-	63	77	-	96	78	-	51	76

Šaltinis: Panevėžio visuomenės sveikatos centras

3 lentelėje pateikiami šachtinių šulinių vandens, kurį vartoja nėščiosios ir kūdikiai iki 6 mėnesių duomenys. 2009 metais užregistruoti 153 šuliniai, ištirti visi. Atlikus mikrobiologinius tyrimus, HN atitiko 96 (63 proc.) šuliniai, o atlikus cheminius tyrimus – 78 (51 proc.). 2010 metais rajone užregistruota 119 šulinių, kurių vandenį vartoja nėščiosios ir kūdikiai iki 6 mėnesių. 119 šulinių mikrobiologiskai ištirti, iš jų atitiko HN reikalavimus 51 (43 proc.); chemiškai ištirti 112 šulinių, iš jų reikalavimus atitiko 76 (68 proc.).

Visuomenės sveikatos specialistai rekomenduoja:

- Gėrimui ir kūdikių maisto ruošimui naudoti šulinio vandenį tik tuomet, kai esate įsitikinę, jog jame nėra padidėjusi nitratų ir nitritų koncentracija;
- Krūtimi nemaitinamų kūdikių maisto ruošimui naudoti tik pirktą fasuotą, specialiai kūdikių maistui skirtą vandenį arba naudoti centralizuotai tiekiamą vandentiekio vandenį;
- Švariose uždaruose induose ir vėsiai laikomą vandenį gerti 3–5 paras, o vėliau patartina jį virinti;

Išsamią informaciją apie šulinių apsaugą, priežiūrą ir valymą galite rasti Lietuvos higienos normoje HN 43:2005 „Šuliniai ir versmės: įrengimo ir priežiūros saugos sveikatai reikalavimai“ (Žin., 2005, 90 – 3376).

ORO TARŠA PANEVĖŽIO RAJONE 2010 M.

Remiantis LR aplinkos ministerijos Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento Panevėžio rajono agentūros duomenimis 2010 m. oro stebėsenos ataskaitas pateikė 13 objektų, išmesta 197,516 t/m (33,251 t/m teršalų išmesta daugiau nei 2009 m.), energetikoje – 75,47 t/m, pramonėje – 81,89 t/m. 2010 metais visiems (13 objektų) pagal TIPK (taršos integruota prevencija ir kontrolė) leidimus leista išmesti 378,16 t/m, o išmesta 197,516 t/m teršalų. 2010 m. išmetamų teršiančių medžiagų normatyvų viršijimai buvo nustatyti Krekenavos ir Žibartonių gyv. katilinėse, kurias eksploatuoja UAB „Krekenavos komunalinis ūkis“. (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Oro tarša Panevėžio rajone 2010 m. (stacionarūs taršos šaltiniai)

Metai	Teršalų, išmetamų į atmosferą, pavadinimas	Teršalų kiekis (t/m)	
		Pramonėje	Energetikoje
2010 m.	SO ₂	-	0,47
	NO _x	9,14	13,04
	LOJ	34,57	-
	KD	16,09	3,04
	CO	22,09	58,93
viso		81,89	75,47

Šaltinis: LR aplinkos ministerijos Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento Panevėžio rajono agentūra

Duomenis analizavo:
Visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė
Inga Žukaitė